

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Maguru a sudcov JUDr. Sone Masiarkinovej a JUDr. Mariána Sluka, PhD. v právnej veci navrhovateľa: **Ing. J. Ž.**, bývajúceho v T., zastúpeného JUDr. M. V., advokátkou so sídlom v T., proti odporcovi: **S. X. P., s.r.o.**, so sídlom v B., IČO: X., o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 11 C 11/2002, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 10. marca 2009 sp. zn. 17 Co 51/2008, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie navrhovateľa **z a m i e t a**.

Odporcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trenčín rozsudkom z 31. augusta 2007 č. k. 11 C 11/2002-315 zastavil konanie o návrhu navrhovateľa na ochranu osobnosti v časti, ktorou navrhol uverejniť ospravedlnenie v týždenníku T. N. a T. T.. Odporcovi uložil povinnosť uverejniť v týždenníku P. , do 15 dní od právoplatnosti rozsudku ospravedlnenie, v ktorom sa týždenník P. ospravedlňuje navrhovateľovi za to, že v čísle X. zo dňa X. v článku pod názvom Ž., na strane 23, 24 uverejnil o ňom skutočnosti, ktoré sa nezakladali na pravde a to tvrdením: „čomu isto napomohli aj drobné aférky napr. odkúpenie domu v mestskej časti K. za výhodných podmienok, či inštalácia plynu, ktorý mali práve v K. zaviesť len

po jeho nový dom. Do podozrenia sa dostala aj jedna z najväčších akcií mesta počas jeho primátorovania - výstavba novej krytej plavárne. Objekt bol údajne predražený a viacerí T. upozornili, že na oprave Ž. domu participovala tá istá S., ako na výstavbe mestskej plavárne. Nepodarilo sa mu presadiť, aby vlaky I. z B. do K. mali zastávku aj v T., ako do roku 1999. Tento zdanlivo banálny problém vyústil do masovej petičnej akcie, ktorá bola podľa odhadov najväčším prejavom nespokojnosti občanov T. Odporcovi ďalej uložil zaplatiť nemajetkovú ujmu 400.000,-- Sk a náhradu trov konania 108.490,-- Sk, k rukám JUDr. M. V., advokátky, všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Vo zvyšku návrh zamietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil skutkovými okolnosťami, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania a z ktorých bolo preukázané, že tvrdenia v označenom týždenníku v čísle X. zo dňa X. nie sú pravdivé. V mestskej časti K. navrhovateľ nekúpil dom za výhodných podmienok, keďže ho nadobudol darovaním. Nebolo ani preukázané, že inštalácia plynu bola v K. zavedená len po nový dom navrhovateľa, pretože táto mestská časť v čase nadobudnutia vlastníckeho práva navrhovateľa už bola plynofikovaná a ani skutočnosť, že by došlo k spochybneniu čerpania finančných prostriedkov pri výstavbe novej krytej plavárne, uvedením informácie o jej predražení. Ako zavádzajúcu hodnotil súd prvého stupňa informáciu o upozornení, že: „na oprave Ž. domu participovala tá istá S. ako na výstavbe mestskej plavárne“, keďže nebolo jednoznačne zrejmé, čoho sa mali upozornenia týkať a svojou nekonkrétnosťou smerovala k vyvolaniu dohadov. Bolo preukázané, že rekonštrukciu rodinného domu navrhovateľa uskutočňovala obchodná S., ktorá vykonávala rekonštrukciu letnej plavárne v T., ale bolo v rozpore s uverejneným, že by na oprave navrhovateľovho domu participovala S. ako na výstavbe novej krytej plavárne v T.. Skutočnosť, že rekonštrukcia rodinného domu navrhovateľa bola vykonaná v júli 1999 až v novembri 1999 a mestskej letnej plavárne v apríli 2000 až júli 2000, ako i to, že uzavretie zmluvy s touto S. bolo schválené mestským zastupiteľstvom, zverejnené neboli. Prvostupňový súd poukázal aj na to, že navrhovateľ nespoluurozhodoval o grafikone železničnej dopravy, rozhodovacieho procesu sa žiadnym spôsobom nezúčastnil a nemohol tak "presadiť" zastavenie I. vlakov v T., takže i v tomto došlo k zverejneniu pravdu skresľujúcej informácie. Dospel preto k záveru, že odporca uverejnením článku s nepravdivým a pravdu skresľujúcim obsahom, ponímajúc ho ako jednu ucelenú informáciu, porušil právo navrhovateľa na ochranu občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ktorý zásah bol objektívne spôsobilý privodiť zníženie dôstojnosti a vážnosti navrhovateľa v S., a preto jeho návrh považoval v zmysle ustanovenia § 11 Občianskeho zákonníka v základe za opodstatnený. Za dôvodné považoval zadostučinenie

podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Pri posudzovaní uplatneného zadosťučinenia podľa § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka sa zaoberal otázkou, či je postačujúce morálne zadosťučinenie zníženia dôstojnosti vo forme ospravedlnenia, alebo došlo k zníženiu dôstojnosti a vážnosti navrhovateľa v S. v značnej miere. Za významnú považoval okolnosť, že článok bol publikovaný v jednom z najrozšírenejších spoločenských týždenníkov s celoštátnou pôsobnosťou, vychádzajúcim vo vysokom náklade, mal teda širokú publicitu, bol publikovaný koncom novembra 2001, keď v decembri 2001 sa uskutočnili voľby predsedu T.samosprávneho kraja, v ktorých bol navrhovateľ jedným z kandidátov. Navrhovateľ bol v uverejnenom článku označený menom a priezviskom, takže počet ľudí, ktorí mohli jeho osobu identifikovať, bol neobmedzený. Z uvedených dôvodov okresný súd považoval za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 400.000,-- Sk, keď vo zvyšnej časti, pokiaľ navrhovateľ uplatnil 1.000.000,-- Sk, jeho návrh zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p. Navrhovateľovi priznal plnú náhradu trov konania, pretože jeho neúspech v časti finančnej satisfakcie považoval za nepatrný vo vzťahu k úspešnosti výroku o morálnej satisfakcii podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Krajský súd v Trenčíne na odvolanie oboch účastníkov konania rozsudkom z 10. marca 2009 sp. zn. 17 Co 51/2008 rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti odporcu zaplatiť nemajetkovú ujmu 400.000,-- Sk zmenil a návrh na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch zamietol. Vo výroku o povinnosti odporcu uverejniť v týždenníku P. ospravedlnenie rozsudok potvrdil s tým, že navrhovateľovi sa ospravedlňuje S. s.r.o. Zároveň vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Po zopakovaní dokazovania dospel k záveru, že rozhodnutie okresného súdu je potrebné v časti o uložení povinnosti odporcovi uverejniť ospravedlnenie za nepravdivé tvrdenia v inkriminovanom článku, potvrdiť ako vecne správne a v časti o náhradu nemajetkovej ujmy zmeniť a návrh navrhovateľa v tejto časti zamietnuť. Odvolací súd na základe výsledkov zopakovaného dokazovania v otázke, či inkriminovaný článok odporcu, ktorý uverejnil vo svojom týždenníku je pravdivý, dospel k totožným skutkovým zisteniam ako súd prvého stupňa. Tvrdenia v článku vyhodnotil tak, že nie sú pravdivé a stotožnil sa s dôvodmi prvostupňového súdu. Pokiaľ odporca namietal záver o nepravdivosti tvrdenia v článku o tom, že navrhovateľovi sa nepodarilo presadiť, aby I. vlaky z B. do K. mali zastávku aj v T., pretože objektívne toto navrhovateľ nenavrhol zabezpečiť, odvolací súd akcentoval, že v inkriminovanom článku v tejto otázke sa síce najskôr konštatuje, že zastávku I. vlakov

v T. sa navrhovateľovi nepodarilo zabezpečiť, avšak v kontexte s ďalšou vetou o masovej petičnej akcii, ktorá bola najväčším prejavom nespokojnosti občanov T., ako aj s ďalšími tvrdeniami o činnosti navrhovateľa v čase jeho pôsobenia vo funkcii primátora T., navodzovali u čitateľa dojem, že na nezastavovaní vlakov má svoj podiel zodpovednosti, čo sa prejavilo aj nespokojnosťou občanov, teda sa tým spochybnila schopnosť navrhovateľa vybavovať verejné záležitosti v prospech občanov. Uvedené tvrdenie preto považoval za pravdu skresľujúce a tiež spôsobilé na vznik práva na ochranu osobnosti. Odvolací súd poukázal aj na to, že úlohou spravodajstva je zaistiť šírením informácií jednu zo základných podmienok rozvoja spoločenského života. Informovanie verejnosti o veciach verejného záujmu je významným inštrumentom kontroly politickej moci v demokratickej S. a je zároveň jednou zo základných záruk, ktoré majú brániť rozličným deformáciám verejného života. Spravodajstvo má verejnosť informovať o faktoch, skúsenostiach, podnetoch a kritických pohľadoch a tým spoluvytvárať verejnú mienku. V prípade, ak dôjde k rozporu medzi verejným záujmom na spravodajstvo a záujmom na ochranu osobnosti, ktorý je tiež verejným záujmom, je potrebné sa zaoberať, či spravodajstvo háji verejný záujem, teda že sa týka vecí oprávneného verejného záujmu a že takémuto oprávnenému verejnému záujmu aj slúži. V prípade kritiky má spravodajstvo charakter oprávneného verejného záujmu vtedy, ak ide o kritiku vecnú, konkrétnu, primeranú svojím obsahom a formou, pritom skutkovým tvrdeniam je potrebné venovať náležitú pozornosť, ktorú by bolo možné požadovať od každého (objektívne hľadisko). Podčiarkol, že v prípade osôb, ktoré vykonávajú verejnú činnosť, tieto si musia byť vedomé, že s ich činnosťou je spojený oprávnený záujem verejnosti na verejnú informáciu a kritiku. Takáto osoba, hoci má právo na ochranu osobnosti podľa § 11 Občianskeho zákonníka, je vystavená širšej kontrole verejnosti a prísnejším kritériám než iné osoby. Odvolací súd z vykonaného dokazovania zistil, že navrhovateľ, ktorý pôsobil ako primátor mesta T., sa uchádzal vo voľbách do VÚC o post predsedu VÚC. Voľby sa uskutočnili v decembri 2001. Odporca krátko pred ich uskutočnením uverejnil vo svojom týždenníku s celoštátnou pôsobnosťou kritické tvrdenia o činnosti navrhovateľa, ktoré podľa výsledkov dokazovania neboli pravdivé. Z výsledkov dokazovania vyplynulo aj to, že autor článku informácie o činnosti navrhovateľa, ktoré získal od svedkov, interpretoval skreslene, nepravdivo (zastavovanie vlakov, predrazenie výstavby plavárne, plynofikáciu, nehnuteľnosť navrhovateľa, rekonštrukcia jeho domu identickou firmou ako verejné stavby), teda údaje v uvedenom článku boli spôsobilé na vznik práva navrhovateľa na ochranu osobnosti, keďže zasiahli jeho česť a ľudskú dôstojnosť. Dospel k právnomu záveru, že v danom prípade je dostatočná sankcia za porušenie práva na ochranu jeho osobnosti vo forme priznania práva na

ospravedlnenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, preto v tejto časti rozsudok okresného súdu potvrdil. Na rozdiel od prvostupňového súdu však už nepovažoval za opodstatnenú sankciu vo forme náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka, pretože nezistil existenciu zákonom predpokladaných kvalifikovaných podmienok. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že určenie výšky nemajetkovej ujmy je vecou úvahy súdu, pretože Občiansky zákonník hranice zadosťučinenia v peniazoch neustanovuje. Súd pri úvahe o finančnom zadosťučinení vychádza zo závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo. Prihliada aj na účel satisfakcie (podobne ako pri sťažení spoločenského uplatnenia a bolestnom), zabezpečiť si za finančné prostriedky nejaké príjemnosti, ako náhradu za neoprávnené zásahy do osobnostných práv. Sám navrhovateľ svoj uplatnený nárok na satisfakciu vo forme finančnej náhrady odôvodnil tvrdením, že v dôsledku inkriminovaného článku nebol úspešný vo voľbách, resp. že uvedený článok znamenal jeho "politickú smrť." Toto tvrdenie navrhovateľa však nebolo preukázané procesnými dôkaznými prostriedkami, naopak bolo preukázané, že od roku 2001 viackrát kandidoval na verejné funkcie a to naposledy v r. 2006. Vo voľbách dosiahol vysokú podporu voličov, umiestňoval sa na popredných miestach. Aj v samotných voľbách do VÚC v r. 2001 zo 14 kandidátov v rámci celého T. kraja získal X.. miesto, teda v čase, keď odporca inkriminovaný článok uverejnil krátko pred konaním volieb. Podľa záveru odvolacieho súdu navrhovateľ nepreukázal, že by článok odporcu takým závažným spôsobom zasiahol do jeho osobnostných práv, aby bola opodstatnená aj náhrada nemajetkovej ujmy, keďže na odstránenie následkov nestačí ospravedlnenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 v spojení s ustanovením § 142 ods. 2 O.s.p. a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu v časti, v ktorej zamietol návrh na náhradu nemajetkovej ujmy, ako aj proti výroku o trovách konania, podal v zákonnej lehote dovolanie navrhovateľ, ktorý ho v tejto napadnutej časti navrhol zrušiť. Bol toho názoru, že rozhodnutie krajského súdu v napadnutej časti spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Poukazoval na tú skutočnosť, že v danom prípade došlo v značnej miere k zníženiu jeho dôstojnosti a vážnosti v S. tým, že intenzita tohto zásahu nie je primerane napravitel'ná len povinnosťou odporcu ospravedlniť sa mu, ale je opodstatnené a spravodlivé i priznanie zadosťučinenia v peniazoch. Vytýkal odvolaciemu súdu, že neprihliadol na všetky okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva na ochranu osobnosti, s ohľadom na intenzitu, rozsah, ohlas ako aj dĺžku trvania zásahu. Poukazoval na to, že odporca je vydavateľom

týždenníka s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky, označeným článkom bola v značnej miere znížená jeho česť a dôveryhodnosť, ktorá je v politike ťažisková a tento vyšiel len 2 dni pred konaním volieb do VÚC, v ktorých kandidoval na post predsedu. Uverejnením článku odporca jednoznačne prispel k zníženiu jeho preferencií a výsledné tretie miesto nemožno v žiadnom prípade považovať za dosiahnutý úspech. On mal ambície byť politicky činný i v ďalších rokoch, avšak uverejnené nepravdivé informácie spôsobili u jeho voličov zníženie preferencií a jeho politickí protikandidáti tieto informácie s obľubou používali v politických diskusiách i v ďalších rokoch. Na stretnutiach s voličmi musel neustále objasňovať a vysvetľovať tieto skutočnosti občanom, jeho podpora zo strany verejnosti klesla.

Odporca sa k dovolaniu navrhovateľa písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1, 2 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľa nie je dôvodné.

Z ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných vád vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vzhľadom na zákonnú povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd predovšetkým skúmal, či v konaní nedošlo k uvedeným vadám konania. Existencia niektorej z vyššie uvedených vád však nebola dovolacím súdom v konaní zistená, ani navrhovateľom v dovolaní namietaná.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je dovolaním namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Vadu tejto povahy dovolateľ nenamietal a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Dovolateľ tvrdil že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). V ďalšom sa preto dovolací súd zameral len na posúdenie danosti tohto dovolacieho dôvodu.

Nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil. Právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré ho viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa v napadnutej časti a k zamietnutiu návrhu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je však vecne správne.

Pre posúdenie dôvodnosti uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy bolo rozhodujúce vyriešenie otázky, či zadost'učinenie uložené odporcovi (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka) je alebo nie je so zreteľom na zníženie dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti a to nielen v bežnej, ale v značnej miere, pre navrhovateľa postačujúce.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústavy) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon (čl. 26 ods. 2 ústavy).

Z ustanovenia čl. 26 ods. 4 ústavy vyplýva, že slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len Dohovor) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa čl. 10 Dohovoru každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných osôb, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Z ustanovenia § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie.

Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

Priznanie zadosťučinenia v peniazoch súdom teda predpokladá splnenie určitých zákonom kvalifikovaných podmienok (citovaný § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Týmito kumulatívne stanovenými podmienkami sú, že a) morálne zadosťučinenie sa javí v konkrétnom prípade nepostačujúce (musí byť splnená v každom prípade), b) neoprávneným zásahom došlo k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby či jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere (pravidelná podmienka). Zo znenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka („najmä preto“) treba ale vyvodiť, že súdu nebráni nič v tom, aby (in concreto) prihliadol pri svojej úvahe o priznaní zadosťučinenia v peniazoch prípadne i k iným aspektom

konkrétneho prípadu. To platí, ale len za predpokladu, že tieto aspekty budú svojím významom a váhou zrovnateľné s uvedenými podmienkami zákonom výslovne stanovenými.

Z obsahu uvedených zákonných podmienok stanovených v § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zadosťučinenie v peniazoch plní len podpornú (subsidiárnu) funkciu, t.j. nastupuje vždy až potom, keď sa morálne zadosťučinenie ukázalo (úplne alebo sčasti) nepostačujúce. Zadosťučinenie v peniazoch možno považovať za občianskoprávny prostriedok výnimočného charakteru v tom zmysle, že jeho použitie prichádza do úvahy len v tých kvalifikovaných prípadoch, keď - objektívne posudzované - došlo k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere. Občiansky zákonník nestanovuje pre vznik občianskoprávnej sankcie vo forme zadosťučinenia v peniazoch vedľa objektívnych predpokladov (neoprávnený zásah, vznik nemajetkovej ujmy na osobnosti fyzickej osoby predstavujúcej zníženie jej dôstojnosti alebo vážnosti v značnej miere) žiadny subjektívny predpoklad na strane pôvodcu neoprávneného zásahu, t.j. konkrétne zavinenie (či už vo forme úmyslu či nedbanlivosti). Zadosťučinenie v peniazoch neslúži v žiadnom prípade funkčne k náhrade vzniknutej škody, k strate na zárobku a podobne. Táto je svojou podstatou majetková ujma - škoda, ktorá sa riadi nie právnym režimom § 13 Občianskeho zákonníka, ale režimom § 16 a § 420 Občianskeho zákonníka.

Nevyhnutnou podmienkou pre priznanie peňažného zadosťučinenia súdom je, že sa priznanie žiadnej inej formy morálneho zadosťučinenia nejaví s ohľadom na okolnosti prípadu postačujúcimi. Teda ide o prípad, kedy vzniknutú ujmu nemožno z nejakého dôvodu prostredníctvom žiadnej z foriem morálneho zadosťučinenia primerane zmierniť. Toto posúdenie je predmetom voľnej úvahy súdu, ktorý ale bude musieť vychádzať z jednotlivých okolností, tak z celkovej povahy konkrétneho prípadu. Ďalšou podmienkou je, že v dôsledku neoprávneného zásahu došlo ku zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v značnej miere. Kedy o takto vymedzenú nemajetkovú ujmu na osobnosti fyzickej osoby pôjde a kedy nie, bude musieť súd vždy hodnotiť tak podľa celkovej povahy, ako aj podľa jednotlivých okolností každého konkrétneho prípadu zvlášť. Keďže uloženie zadosťučinenia v peniazoch plní satisfakčnú funkciu, je treba pociťovanie a prežívanie tejto nemajetkovej ujmy, spočívajúcej v znížení dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v značnej miere, hodnotiť vždy objektívne prihliadnúc ku konkrétnej situácii, za ktorej k neoprávnenému zásahu došlo (tzv. konkrétne uplatnenie objektívneho kritéria), ako i k osobe postihnutej fyzickej osoby, hlavne k jej veku a k jej postaveniu (tzv. diferencované uplatnenie objektívneho

kritéria). Uplatnenie konkrétneho a diferencovaného objektívneho hodnotenia znamená, že o znížení dôstojnosti postihnutej fyzickej osoby či jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere pôjde len tam, kde za konkrétnej situácie, za ktorej k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo, ako i s prihliadnutím k záujmom dotknutej fyzickej osoby možno spoľahlivo vyvodit', že by vzniknutú nemajetkovú ujmu vzhľadom k jej intenzite, rozsahu a trvania ako závažnú pocíťoval každý, nachádzajúci sa na mieste a v postavení postihnutej fyzickej osoby. Takto chápané objektívne kritérium vylučuje, aby sa pre hodnotenie, či došlo alebo nedošlo k naplneniu zákonných podmienok podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, stali rozhodujúcimi subjektívne pocity samotnej postihnutej osoby (subjektívne kritérium). Teda je treba vylúčiť stav, kedy budú za relevantné považované výlučne subjektívne psychické reakcie jednotlivých individualizovaných fyzických osôb, alebo reakcie, ktoré sa môžu často diametrálne odlišovať. A až súd dospeje na základe všetkých zistení k záveru, že v konkrétnom prípade k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere skutočne došlo, prizná postihnutej fyzickej osobe zadosťučinenie v peniazoch. Nestačí len púha možnosť zníženia dôstojnosti či vážnosti fyzickej osoby v značnej miere, ale súdom musí byť vždy zistené, že k tomuto zníženiu skutočne došlo (povinnosť tvrdenia, dôkazná povinnosť a dôkazné bremeno spočíva v tomto prípade na navrhovateľovi).

Podľa názoru dovolacieho súdu krajský súd pri priznaní nemajetkovej ujmy v peniazoch dôsledne zvážil všetky uvedené okolnosti. Po vyhodnotení vykonaného dokazovania prijal správny právny záver, že u navrhovateľa nedošlo neoprávneným zásahom odporcu k zníženiu jeho dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti v značnej miere, ktoré by odôvodňovalo opodstatnenosť priznania zadosťučinenia v peniazoch.

Dovolací súd sa preto v celom rozsahu stotožňuje so závermi odvolacieho súdu a v podrobnostiach odkazuje na dôvody, obsiahnuté v odôvodnení jeho písomného vyhotovenia rozhodnutia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje aj na to, že dôkazná povinnosť vrátane dôkazného bremena na preukázanie, že neoprávneným zásahom odporcu došlo k zníženiu cti, dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti v značnej miere zaťažovala navrhovateľa, ktorý ju podľa názoru dovolacieho súdu neunesol. Nepreukázal, že by k zníženiu jeho dôstojnosti či jeho vážnosti v spoločnosti došlo v značnej miere a to či už v rodine, v mieste bydliska,

na pracovisku, v odbornom svete, v politickom či inom verejnom živote, teda v ktorejkoľvek sfére jeho životného uplatnenia.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len EŠLP) považuje vo svojej rozhodovacej činnosti slobodu prejavu zakotvenú v čl. 10 Dohovoru za jeden z hlavných základov demokratickej spoločnosti a predstavuje jednu z prvoradých podmienok pokroku a rozvoja každého jednotlivca. S výhradou podľa odseku 2 článku dohovoru platí nielen pre informácie alebo myšlienky prijímané pozitívne alebo považované za neškodné, ale tiež pre tie informácie, ktoré šokujú či znepokojujú, čo je dané záujmom zachovania plurality, tolerancie a ducha otvorenosti, bez ktorých nie je možné fungovanie demokratickej spoločnosti (rozsudok vo veci Incal proti Turecku z 9. 6. 1998, obdobne aj Lehideux a Isorni proti Francúzsku z 23. 9. 1998, Open door a Dublin Well Woman proti Írsku, 1992, Vogt proti Nemecku, 1995).

Ďalšiu zásadu stanovil Európsky súd pre ľudské práva rozhodnutím vo veci Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku, kde sa vyslovil, že tlač, pokiaľ prispieva k verejnej diskusii o záležitostiach legitímneho záujmu a má bežné právo spoliehať sa na obsah oficiálnych správ bez toho, aby bola povinná vykonávať nezávislý prieskum, pretože inak by bola podkopaná rola „strážneho psa“, ktorú nepochybne tlač zohráva, teda právo informovať a právo verejnosti byť informovaná.

V rozsudku EŠLP Karhuvaara Iltalehti proti Fínsku zo 16. novembra 2004 bolo konštatované s poukazom na rozhodnutie Castells proti Španielsku a Carolina von Hannover proti Nemecku, že verejnosť má právo byť informovaná a toto právo sa za určitých osobitných okolností môže vzťahovať aj na aspekty súkromného života verejne činných osôb, najmä ak ide o politikov. Je pochopiteľné, že tlač sa snaží upútať pozornosť čitateľov a tento zámer je legitímny, ak slúži popri podpore predaja novín aj na určité objasnenie udalostí, teda zámerom je upútať verejnosť na riešenie určitej spoločenskej otázky.

EŠLP tiež v rozhodnutí De Haes a Gijssels proti Belgicku, v roku 1997 zdôraznil nevyhnutnosť rozlišovania medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami s tým, že existenciu faktov možno dokázať, zatiaľ čo pravdivosť hodnotiaceho úsudku nemožno dokázať (rozsudok Lingens proti Rakúsku z 8. júla 1986), pričom sloboda prejavu sa vzťahuje nielen na „informácie“ alebo „myšlienky“ prijímané priaznivo alebo na tie, ktoré sa považujú

za neškodné či bezvýznamné, ale aj na tie, ktoré šokujú, urážajú alebo znepokojujú štát či akúkoľvek časť populácie. Naviac, sloboda zahŕňa aj istý stupeň preháňania, dokonca aj provokácie (obdobne aj vo veci Prager a Oberschlick proti Rakúsku, Fressoz a Roire proti Francúzku z 21. 2. 1999).

Najvyšší súd Slovenskej republiky zdôrazňuje aj tú podstatnú skutočnosť, že všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody. Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom na určovanie primeranosti obmedzenia každého základného práva a slobody (viď napr. PL. ÚS 7/96). Tento právny názor je právne relevantný aj pre posúdenie práva na nemajetkovú ujmu v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Z uvedeného preto vyplýva, že navrhovateľ neopodstatnene napadol vecne správny rozsudok odvolacieho súdu. Keďže Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť rozsudku odvolacieho súdu a ani vady konania uvedené v § 237 O.s.p., dovolanie navrhovateľa zamietol podľa § 243b ods. 1 O.s.p.

V dovolacom konaní úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov konania proti navrhovateľovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 4 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd mu však napriek tomu nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, pretože mu v tomto konaní žiadne trovy nevznikli a žiadne si ani neuplatnil.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. mája 2010

JUDr. Vladimír Magura, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia :

Adriána Borovská